

Det er grunn til å understreke at aktiviteten når det gjelder myr-
dyrking er meget stor i Trøndelagen. Dette må i betydelig utstrek-
ning tilskrives Trøndelag Myrselskaps arbeid. I et distrikt som Trøn-
delag, med de store unyttede myrarealer, med en høyere myrfrekvens
i forhold til landarealet enn i noe annet fylke, er det på plass med
et eget Myrselskap. Samarbeidet med Det norske myrselskap som et
moderselskap, har alltid vært godt og fruktbringende.

Jeg vil gjerne avslutte med en honnør til Trøndelag Myrselskaps
tillitsmenn gjennom tidene, for at Selskapet med stor iver og frem-
gang har nedlagt et godt arbeid for Myrsaken i Trøndelag.

MYRHYDROLOGI

Foredrag 26. april 1974 på Trøndelag Myrselskaps Jubileumsmøte.

Av dosent Bengt Rognerud

Hydrologien er den vitenskap som behandler vannets forekomst
og sirkulasjon, kjemiske og fysiske reaksjoner så vel som omgivelse-
nes reaksjon på vannet. Hydrologien har nær kontakt til oceanogra-
fien og meteorologien som også representerer viktige områder i det
store sirkulasjonssystemet.

Hydrologien kan igjen deles opp i flere naturlige sektorer: Cryologi
omfatter snø og is, geohydrologi tar for seg grunnvann og vann i
den umettede sonen i profilet, men limnologien er læren om sjøer og
potamologi er læren om rennende overflatevann. Det er også naturlig
å nevne hydrometeorologien som tar for seg så viktige faktorer i
kretsløpet som nedbør og fordunstning.

Utviklingen innen hydrologien er et interessant kapittel som det
vil føre for langt å gå inn på her. Hydrologien har naturlige kontakt-
flater til en rekke andre fagområder som f.eks. geologi, fysikk, kjemi,
geografi. I den senere tid har en tatt i bruk statistiske metoder for
behandling av hydrologiske data og stokastisk hydrologi blir i dag
viet betydelig oppmerksomhet.

Innledningsvis vil jeg også nevne at hydrologisk forskning i det
siste tiåret er intensivert i en rekke land. På initiativ av UNESCO ble
det i 1965 startet en Internasjonal hydrologisk dekadé som vanligvis
betegnes IHD. Dette har også vært til stor hjelp for hydrologisk
forskning i vårt land, og det arbeides for tida med et hydrologisk
program, IHP, som delvis skal være en fortsettelse av viktige forsk-
ningsoppgaver som er startet opp i IHD-perioden, men som også tar
opp nye aktuelle oppgaver. Det kan nevnes at det som en del av IHD-
programmet ble arrangert et symposium om myrer på As i 1969 og

at myrhydrologi ble tatt opp på det femte nordiske IHD feltsymposium i Trondheim i 1973.

Sjøl om UNESCO regner at hydrologien i 1974 kan feire 300 års jubileum, må den sies å være en ung vitenskap i vårt land. Det er imidlertid utført betydelig myrhydrologisk forskning her i landet av fagfolk innen andre fagområder, folk som har følt behov for mer informasjon og bedre kjennskap til hydrologiske forhold. Arbeidet som er utført på denne måten er med å danne et godt utgangspunkt for en mer omfattende forskning innen myrhydrologien. Med den oppmerksomhet som i dag rettes mot våre myrområder fra ulike hold med tanke på bl.a. matproduksjon, torvutnyttelse, resirkulering av ulike stoffer og rekreasjon, er det nødvendig at vi vet mer om hva de ulike disponeringsmåtene betyr for bl.a. hydrologiske forhold. Det er utført et utmerket arbeide av myrselskapene på dette område, men det står mange arbeidsoppgaver igjen, og en vil håpe at myrselskapene også i framtida kan disponere midler til å fortsette dette viktige arbeidet.

Av de totale vannmengdene som finnes, regner en at 97,2 % forekommer i havet, 2,15 % i form av is, 0,63 % som grunnvann, 0,01 % som overflatevann og 0,001 % finnes i atmosfæren. [11]. Tilsammen utgjør dette 99,98 %. Sett i denne sammenheng er det ytterst små mengder vann som oppholder seg i jordsmonnet eller i den umettede delen av jordprofilen. Dette vannet er imidlertid helt avgjørende for utnyttelsen av det produksjonspotensialet de ulike arealene representerer. For høgt vanninnhold er skadelig og for lågt vanninnhold fører til nedsatt vekst. Variasjonene i vanninnholdet i den umettede sonen er den faktor som fører til de største variasjoner i avlingsmengde fra år til år.

Vannbalansen i et område kan settes opp på mange måter. Ser en på hav og landområder under ett, vil evapotranspirasjonen eller den vannmengden som fordampes fra ulike overflater og transpirerer gjennom planter og trær i en lengere periode være lik nedbøren. Betrakter en et kortere tidsrom og et begrenset område, kommer det flere faktorer inn i bildet. Nedbøren som faller på området disponeres til fordunstning og transpirasjon, til avrenning på og under overflate og til endringer i grunnvannmagasin, markvannmagasin og overflatemagasiner. En kan sette:

$$N = E + Q + \Delta M$$

der N står for nedbør, E for evapotranspirasjon (total vanntransport til atmosfæren under nærmere definerte forhold) Q for avrenning på overflaten og til grunnvannet og ΔM for endringer i magasineringen av vann. I myrområder kan en også få tilslag fra overflatevann og/eller grunnvann, noe som kompliserer oppstilling av modeller for vannomsetningen i området. Det er imidlertid publisert en rekke

undersøkelser av vannbalansen el. vannomsetningen i ulike myrområder, slik at en til dels har gode vurderingsgrunnlag for å forutsi følgene for vannomsetningen av regulerende inngrep i myrområdene.

Før en kommer nærmere inn på vannomsetningen i myra, kan det det være grunn til å se på noen av de forhold som i vesentlig grad påvirker vannomsetningen.

Omdanningsgraden er helt avgjørende for vannhusholdningen i myra. Lite omdannet myr har et meget stort porevolum med mange store porer og dermed stor naturlig vannkapasitet. Andelen av drenerbart vann er imidlertid meget stort og lite omdannet myr har derfor liten evne til å holde vann tilbake i drenert tilstand.

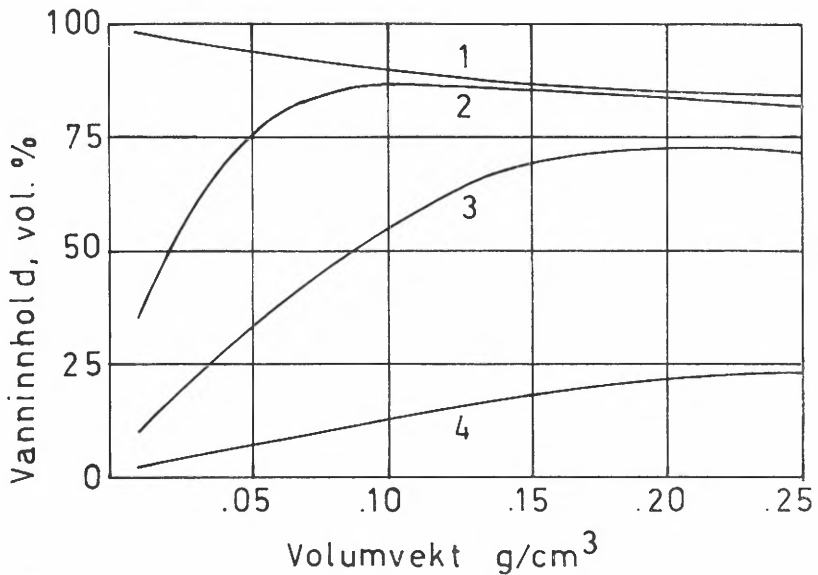
Økt omdanningsgrad fører til større andel av små partikler og dermed redusert effektivt porevolum. Mengden av drenerbart vann avtar sterkt, mens mengden av ikke drenerbart vann i myra øker. Dette får i meget vesentlig grad konsekvenser for vannomsetningen i myra. Med økt omdanningsgrad vil også den hydrauliske lednings-evne i myra avta betydelig. I sterkt omdannet torv vil den nærme seg 0 og i ugunstigste tilfelle være lik 0. Myra er da helt tett. Brenntorvmyr er et eksempel på en slik myrtype.

Vannets binding i en jord eller i et materiale kan uttrykkes på flere måter. En vanlig måte er å angi vannets potensial ved det trykket en må påføre vannet for å få det til å opptre som fritt vann. Dette illustreres best ved å legge en jordprøve inn i et kammer hvor botn består av en porøs plate. Setter en på et lite lufttrykk i kammeret, dreneres det vann ut gjennom den porøse plata inntil det oppstår en likevekt. Økes trykket ytterligere, dreneres mer vann ut inntil ny likevekt inntreer. Ved å sette på et trykk på 0,1 bar (ca. 100 cm vannsøyle eller $pF = 2,0$) får en et vanninnhold som stort sett svarer til feltkapasitet. Dette er den største vannmengde en jord i naturlig lagring kan holde på. Øker en trykket til 15 bar (15 000 cm vannsøyle eller $pF 4,2$), minker vanninnholdet til det vi kaller visnegrensen. Det er da ikke mer vann tilgjengelig for plantene i jorda.

Det drenerbare vannet i prøva er differensen mellom full metning og feltkapasitet. I lite omdannet myr utgjør dette den største delen av vanninnholdet. Dette forholdet er vist i figur 1 som er hentet fra Don H. Boelter. [2]. Volumvekta står her som et uttrykk for omdanningsgraden.

Vanninnholdet ved full metning avtar noe med omdanningsgraden. Allerede ved en tension på 0,1 bar er det praktisk talt ikke noe vann igjen i en myr som ikke er omdannet, f.eks. kvitmosemyr. Vanninnholdet ved feltkapasitet øker raskt med økt omdanningsgrad til ca. 50 % på volumbasis.

Volumvekta er et indirekte uttrykk for omdanningsgraden. En må ellers kjenne volumvekta når en angir vanninnholdet i volum-%. Denne måten å angi vanninnholdet på er hensiktsmessig da 1 volum-%

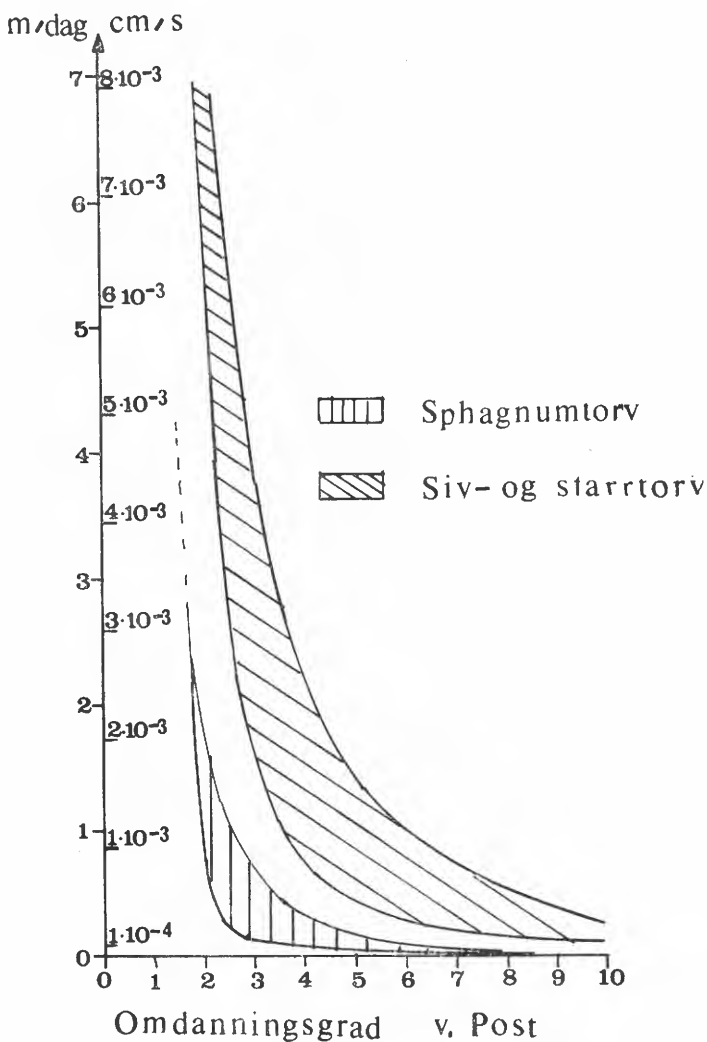
Figur 1. Forholdet mellom vanninnhold i volum-% og volumvekt ved full metning (1), 5 mbar (2), 0,1 bar (3) og 15 bar (4) tension. Etter D. H. Boelter [2].

tilsvarende 1 mm pr. dm i myrprofilet. Da myrjorda krymper meget sterkt, er det nødvendig å angi volumet ved uttak av prøva i rå tilstand, mens en får vekta etter tørking i laboratoriet.

Her skal en være oppmerksom på at volumet endrer seg betydelig ved endringer i vanninnholdet på grunn av svelling og krymping. Tar en ut prøver ved hjelp av sylindere med bestemt volum, så vil mengden av den myrmassen en får inn i cylinderen variere med vanninnholdet i myra. Dette kan føre til betydelige systematiske feil i et observasjonsmateriale.

Permeabiliteten vil også være avhengig av bl.a. plantematerialet i myra slik som tidligere påvist av Eggelsmann. Han angir permeabiliteten i siv- og starrtorv til å ligge høyere ved en og samme omdanningsgrad enn i sphagnum torv. I figur 2 er vist hvordan permeabiliteten varierer med omdanningsgraden i to torvtyper.

Jeg nevnte tidligere fordunstningen fra myrområder i forbindelse med vannbalanseligninga. På en åpen myr med høgt grunnvann vil fordunstningen være stor og større enn fra f.eks. drenerte områder som er oppdyrket og tilsådd med gras. På de åpne myrene der grunnvannet står høgt, har en betydelige arealer med fri vannflate der fordunstningen som regel blir større enn fra et vegetasjonsdekke.

Figur 2. Forholdet mellom permeabilitet og omdanningsgrad i to torvtyper. Etter R. Eggelsmann [4].

Det er vist i flere undersøkelser at den totale avrenning øker med senkning av grunnvannivået. Dette er imidlertid et forhold som bl.a. avhenger av den myrtypen en har med å gjøre.

Det er flere spørsmål vedrørende hydrologiske forhold hos myr som har stor praktisk interesse. Særlig gjelder dette de ulike myr-

typenes virkning på avløpet fra området. Virkningen av ulike inngrep som drenering, hogst av skog og kultivering er ofte nevnt i forbindelse med endrede flomvannføringer og ev. virkning på det spesielle avløpet. Synspunktene er ofte forskjellige, noe som for så vidt er rimelig da systemene vil reagere forskjellig på f.eks. en bestemt nedbørssituasjon avhengig av hva som er skjedd i tida før den perioden vi betrakter inntreffer.

En skal først se på noen eksempler fra avrenningsundersøkelser i ulike myrområder. Bay [1] rapporterer fra en undersøkelse i USA om avrenning fra små nedbørfelt bestående av myr tilplantet med skog. Den vesentligste avrenningen fant sted om våren, og en fant ingen utjevning i avløpet over lengere perioder. Etter en senkning av grunnvannet over sommeren fikk en utjevnet avløp etter moderate regnvær. En fikk imidlertid ingen utjevning av avløpet fra snøsmeltingsperioden om våren til lavvannsperioden om sommeren.

En større *soligen* myr i Sør-Sverige (Komosse) har vært gjenstand for en undersøkelse av hvordan store myrområder virker inn på avrenningen i vassdragene. [10]. Midlere årsnedbør ca. 800 mm.

Den vanlige oppfatningen at slike områder virker som magasin med god utjevningseffekt har ikke kunnet verifiseres på grunnlag av de observasjoner en hittil har gjort i denne undersøkelsen. Ved intensive regnvær økte avrenningen meget kraftig og raskt, og den sank ned til det normale kort etter at regnværet er over. Oversvømmelser i vassdraget har vært ganske vanlig etter kraftig regn om sommeren.

En *soligen* myr i Nord-Sverige, Solmyren, har vært undersøkt med sikte på å se om den har lignende regulerende effekt som en sjø. [9]. Vannstandsobservasjonene i myra viste seg å være mindre enn en regnet med de ville være i en sjø i nedbørfeltet. Myra ser ut til å ha mindre dempende effekt enn en sjø. Det påpekes at utløpet i myra er mindre demmende enn en finner det i en sjø som vanligvis har mer konsentrert utløp.

En undersøkelse fra USA av Verry og Boelter [12] i mosemyrer (ombrogene) viser store variasjoner i avrenningen. Også i disse fant en at myra hadde liten påvirkning på minstevannføringen i tørre perioder eller med andre ord at de hadde liten regulerende virkning.

Soligene myrer har i den samme undersøkelsen langt jevnere avrenning da myra representerer et utløpsområde fra et mer regionalt grunnvannssystem. Avrenningen er vanligvis langt jevnere enn en finner det i de ombrogene myrene.

Avrenningskarakteristikken er mer bestemt av de hydrologiske og hydrogeologiske forhold i feltet.

Det er karakteristisk at de soligene myrene som får tilløp fra omliggende områder har en jevnere avrenning, mens de ombrogene myrene, betinget av nedbør, har en større variasjon i avrenningen.

De er næringsfattige, har en åpen struktur og drenerer raskere ut det vannet de mottar.

De høge myrene (Hochmoore) har ifølge Eggelsmann [3] og en rekke andre forfattere ingen regulerende innvirkning på vannets kretsløp. Det er først etter at det er foretatt inngrep i form av kultivering at myrene kan virke utjevne på avrenningen. De myrene av denne typen som er dyrket og hvor det foregår grasproduksjon har en lågere grunnvannstand og større variasjoner i grunnvannstanden enn de uberørte myrene. De dyrkede myrene har også et gunstigere mikroklima. Fordampningen er noe større om våren og sommeren, men lågere enn på de urørte myrene utover høsten og vinteren. Dette refererer seg til undersøkelser i Tyskland.

Virkingen av ulike inngrep i myrområder er et spørsmål som ofte er gjenstand for diskusjon. Stort sett kan en si at virkingen ofte overdimensjoneres og i de fleste tilfelle fører de til bedre hydrologiske forhold. Med bedring mener en her mindre flomtopper i avløpet og ev. høyere lågvassføring.

Leo Heikurainen og Juhani Päivänen [5] har drøftet virkingen av ulike grader av tynning, snauhogst og gjødsling på hydrologiske forhold i myrområder som er drenert med hensyn på skogbruk. Undersøkelsene er foretatt på forsøksruter som er 30 x 40 m.

Rent generelt fant en også her økt avrenning ved høg grunnvannstand. Tynning ble foretatt ved at en fjernet 20 %, 40 % og 60 % av bestandsvolumet. De to første tynningsgradene hadde beskjeden virkning, men førte til noe stigning i grunnvannsnivå. Sterkeste tynning og snauhogst førte til betydelig heving av grunnvannet. Økningen var imidlertid mindre enn i flere andre undersøkelser på grunn av en sterkere drenering av de relativt små feltene. Avrenningen økte betydelig, 24 % ved den svakeste tynning og hele 186 % ved snauhogst. Den såkalte biologiske drenering avtok ved tynning. Med biologisk drenering menes både minskning i markvannmagasinet på grunn av vegetasjonens vannforbruk og intersepsjon i vegetasjonsdekket.

Gjødsling hadde betydelig virkning på de hydrologiske forhold. Nålelengden økte og likeså mengden av nåler på trærne. Dette førte igjen etter noen tid, til økt evapotranspirasjon, økt intersepsjon og mindre snødekke på bakken. Grunnvannsnivået sank på de gjødslede feltene og avløpet ble redusert med ca. 25 %.

Vurderingen av hydrologiske effekter av drenering varierer i ulike undersøkelser, noe som kan skyldes langtidsvariasjoner i de drenerte områder. Dreneringen vil bl.a. virke inn på utviklingen av skogbeholdet, på rotutvikling og omdanning av myrmassen.

Ved skogreising på myr har en funnet til dels meget betydelige variasjoner, noe som går fram av tabell 1. Etter L. Heikurainen [6].

En meget vesentlig del av den myrhydrologiske forskningen har

Tabell 1. Langtidsvirkninger ved drenering av skogbevakst myr.

	Uberørt område	Nylig drenert	Drenert i lang tid (20–50 år)
	% av nedbør		
Intersepsjon	5	6	20
Evaporasjon	35	20	15
Transpirasjon	10	11	20
Total	50	37	55
Overflateavrenning	35	35	25
Sigevann avrenning	15	28	20
Total	50	63	45

tatt for seg dreneringen av myrområder og de hydrologiske konsekvensene av disse inngrep. Særlig gjelder dette i de land der myrene utgjør en vesentlig del av arealet (som f.eks. Finland). Dette er også et problem som ofte blir drøftet og hvor det framkommer forskjellige oppfatninger. Situasjonen vil som nevnt være forskjellig avhengig av bl.a. geologiske forhold, hvilke myrtyper som blir vurdert og av omdanningsgraden.

Omdanningsgradens betydning for dreneringssituasjonen kan best illustreres med et eksempel fra to myrområder i Norge. [8]. I en lite omdannet myr ($H = 1-2$) vil mengden av drenerbart vann være relativt stort på grunn av et stort porevolum og dessuten en større andel av store porer. Ved senkning av grunnvannsspeilet til 1 m, dreneres de største porene, og det inntreer en ny likevektstilstand. Vannpotensialet i myroverflata tilsvare 100 cm vannsøyle eller 0,1 bar ($pF = 2,0$). I en mer omdannet myr ($H = 5-6$) utgjør den faste massen en større del av volumet, det er få store porer og små vannmengder som dreneres ut av systemet.

På den lite omdannede myra vil nedbøren lett infiltreres, det er stort magasin ledig til å ta opp vann og den temporære grunnvannshevingen blir liten sjøl med betydelige nedbørmengder. Variasjonene i grunnvannsnivået blir moderate og myrmassen har da et større reguleringsmagasin.

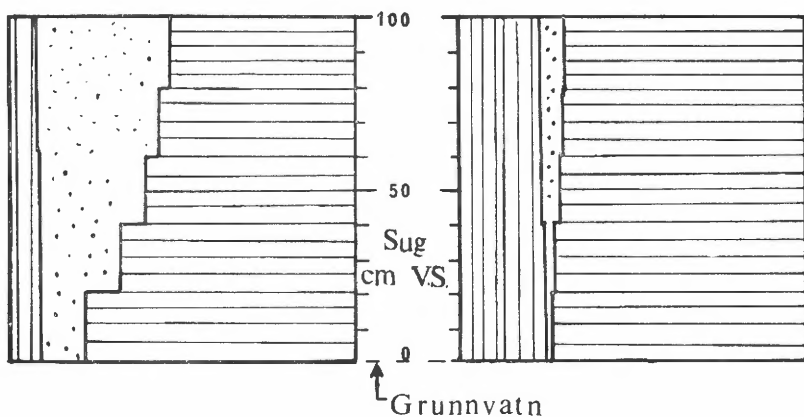
På den mer omdannede myra vil en moderat nedbørmengde kunne føre til at hele det drenerbare porevolumet fylles og grunnvannet når til overflata. Samtidig foregår dreneringen av denne myrmassen langsomt, en får ugunstige voksevilkår og nedsatt bæreevne.

På Liermosen har en lagt an grøtteforsøk med ulike avstander mellom grøttene, men på grunn av en god hydraulisk ledningsevne i myrmassen får en god drenering sjøl med større grøtteavstand. Etter

H 1-2, Liermosen

H 5-6, Dvergsdalen

 Fast masse
  Drenerbart vatn
  Ikke drenerb. vatn

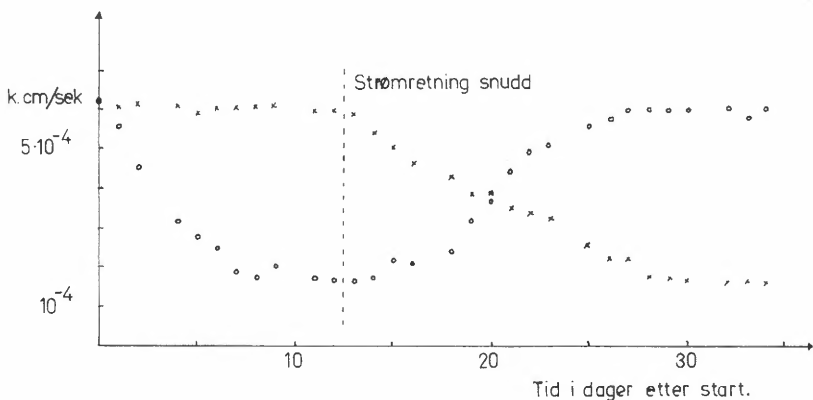
Figur 3. Eksempler på omdanningsgradens betydning for fysiske og hydrologiske forhold i myr [8].

hvert som myra synker, blir forholdene mer ugunstige i og med at volum av fast masse øker og gjennomtrengeligheten dermed avtar. Under praktiske forhold i felt har en i mange tilfelle registrert en dårligere effekt av drenering etter noen tid, noe som kan skyldes nedsatt permeabilitet i myra.

Ved regulering av vannomsetningen i myr ved hjelp av detaljert drenering møter en flere praktiske problem. En finner iblant en dårlig virkning av dreneringssystemet. Når vann strømmer mot drenledningen får en ofte en steil gradient inn mot ledningen. Trykket er mindre inne i ledningen enn vannet utenfor, noe som kan føre til at gass som er oppløst i vannet skiller ut, slik at gassblærene blokkerer de fine porene vannet skal passere. Systemet tettes. Dette er vist i en undersøkelse av Hove [7] hvor en studerte vannstrømmen gjennom torvprøver i laboratoriet.

Forsøket var utført i to søyler med torv der vannet strømmet nedenfra og opp i den ene og ovenfra og ned i den andre. I begge tilfellene var gradienten 0,1. Når vannet strømmer mot avtakende trykk, avtar gjennomtrengeligheten sterkt. Når vannstrømmen ble snudd økte permeabiliteten til opprinnelig nivå. Se figur 4.

I godt omdannet myr har en store problem med å få en tilfredsstillende tørrlegging ved hjelp av drenering. Særlig i nedbørrike områder skjer opptørkingen for langsomt, det tar for lang tid å få

Figur 4. Endringer i torvmassens permeabilitet ved strømning mot avtakende trykk (0) og mot økende trykk (x) i vertikale søyler. Trykkforholdene er endret etter 13 dager [7].

vannet gjennom et lite permeabelt profil fram til grøftene. Hensiktsmessig behandling av grøftefylla, f.eks. ved hjelp av tørking, faller vanskelig og gjenfylling av grøftene med bløt myrmasse gjør grøftefylla tett.

På en del av disse områdene bør en overveie å lede vekk en del av nedbøren på overflata ved å foreta profilering på passende brede teiger. Under vanskelige forhold bør en ikke tenke på å dyrke myra, da en tilfredsstillende drenering praktisk talt er umulig å få til.

Vi trenger fortsatt undersøkelser på dette felt for å finne fram til hensiktsmessige tiltak under ulike forhold og på ulike myrtyper. De problemene en bl.a. har i Nord-Norge med kjøreskader og avlingstap krever stor oppmerksomhet og langt sterkere vekt på undersøkelser av de hydrologiske og jordmekaniske forhold.

Litteratur

1. Bay, Roger R.: Runoff from small peatland watersheds. Journal of Hydrology 9: 90—102, 1969.
2. Boelter, Don H.: Physical properties of peats as related to degree of decomposition. Soil Sci. Soc. Amer. Pros. 33: 606—609, 1969.
3. Eggelsmann, R.: Zur Kenntnis der Zusammenhänge zwischen Bodenfeuchte und oberflächennahen Grundwasser. Wasserwirtschaft 47: 283—287, 1957.
4. Eggelsmann, R.: Dränbemessung im Moor nach Tiefe, Abstand und Art. Telma 2: 91—108, 1972. (Særtrykk.)
5. Heikurainen, L. og Päävänen, J.: The effect of thinning, clear cutting and fertilization on the Hydrology of peatland drained for forestry. Acta Forestalia Fennica 104, 1970.

6. *Heikurainen, L.*: Hydrological changes caused by forest drainage. International symposium on the hydrology of marsh-ridden areas. Minsk 1972.
7. *Hove, P.*: Grøfteproblemer i myr. Norges Landbrukshøgskole, Institutt for kulturteknikk. Melding nr. 11, 1969.
8. *Hove, P.*: Grøfteproblemer på myrjord. Meddelelser fra Det norske myrselskap nr. 5, 1973.
9. *Häggström, M.*: Hydrologiska undersökningen av Solmyren sommaren 1971. Den norske komite for Den internasjonale hydrologiske dekade. Rapport nr. 4, 1973.
10. *Johanson, I.*: Hydrologiska undersökningen inom myrområdet Komosse. Den norske komite for Den internasjonale hydrologiske dekade. Rapport nr. 4, 1973.
11. *Otnes, J. og Ræstad, E.*: Hydrologi i praksis. Ingeniørforlaget A/S. 1971.
12. *Verry, E. S. og Boelter, D. H.*: The influence of bogs on the distribution of streamflow from small bog-upland watersheds. International symposium on the hydrology of marsh-ridden areas. Minsk 1972.

TRØNDELAG MYRSELSKAP HAR PASSERT 70-ÅRS-MILEPELEN

Trøndelag Myrselskap ble stiftet 23. april 1904. Den 26. april i år ble det arrangert en markering av 70-årsjubileet med heldags foredragsmøte i Trondhjems Handelsstands Forening. Møtet ble avviklet i to økter. Under første avdeling holdt statsråd Thorstein Treholt foredrag om den aktuelle landbrukspolitikk. Deretter fulgte en orientering om Trøndelag Myrselskaps historie og Myrsaken i Trøndelag ved forsøksleder Hans Hagerup.

Under den andre avdeling var det tre foredrag, henholdsvis om myrene i Trøndelagsfylkene, myrenes hydrologi og geologien som bakgrunn for myrdannelsen. Følgende herrer var da aktører: Professor dr. Steinar Skjeseth, dosent Bengt Rognerud og direktør Ole Lie. Begge økter av møtet var særdeles godt besøkt av interesserte tilhørere.

Statsråd Thorstein Treholt behandlet i sitt foredrag landbrukspolitikken i Norge bl.a. på bakgrunn av verdens matvaresituasjon og vårt lands forsyningsmuligheter for mat og førstoffer. Foredraget ble etterfulgt av en meningsutveksling og kommentarer fra flere av møtedeltakerne.

Når det gjelder Trøndelag Myrselskaps virksomhet og myrsakens utvikling i Trøndelag også før hundreårsskiftet, kan vi vise til forsøksleder Hans Hagerups jubileumsmelding 1904—1974 for Trøndelag Myrselskap, som er trykt i Meddelelser fra Det norske myrselskap nr. 1 — 1974. Meldingen er dessuten utgitt som særtrykk og kan fås